

Ярошенко Ольга Григорівна,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки
Інституту вищої освіти і науки НАПН України

**ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
УНІВЕРСИТЕТУ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Основні завдання наукової діяльності університетів

- Одержання конкурентноспроможних наукових і науково-прикладних результатів

- Застосування нових наукових, науково-технічних знань під час підготовки фахівців з вищою освітою

- Формування сучасного наукового кадрового потенціалу

Суб'єкти науково-дослідницької діяльності (НДД) в університеті

Дослідницька діяльність тих, хто навчається

згідно Закону України «Про вищу освіту» здійснюється:

- на всіх освітніх рівнях - від початкового до наукового,
- на всіх ступенях вищої освіти - від молодшого бакалавра до доктора наук,
- у всіх закладах – від коледжу до університету

ВИДИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Види	Характеристика	Приклад
навчально-наукова	<i>нормативно передбачені</i> дослідження, що виконуються з навчальною метою	реферати, курсові, магістерські роботи; експеримент, дослідницькі проекти, передбачені навчальними програмами конкретних дисциплін
науково-дослідницька	<i>ініціативні</i> дослідження, що виходять за межі навчальних планів і програм, але стосуються розширення та поглиблення знань; для окремих студентів - підготовка під керівництвом ученого до наукової діяльності після завершення навчання у ВНЗ	діяльність у студентських наукових гуртках, участь у наукових дослідженнях кафедр чи лабораторій, держбюджетній науково-дослідній роботі, міжнародних дослідженнях тощо

Викладач як суб'єкт НДД

В обов'язки науково-педагогічних працівників університетів входить:

- провадження наукової діяльності,
- підвищення наукової кваліфікації,
- організація цілеспрямованої дослідницької діяльності студентів,
- розвиток творчих здібностей осіб, які навчаються (студенти, аспіранти)

Закон України «Про вищу освіту»

Типи наукових досліджень викладачів

- фундаментальні
- прикладні

- міждисциплінарні
- монодисциплінарні

- багатофакторні
- однофакторні

- міжнародні
- регіональні
- університетські

Основні результати дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університету

спільні

- формується науковий потенціал особистості, її світобачення, професійна компетентність,
- відбувається оволодіння методами теоретичних й емпіричних досліджень,
- розвивається мислення

відмінні

- **викладачі** одержують об'єктивно нове знання,
- **студенти** – здобувають суб'єктивно нове знання,
- **аспіранти, докторанти** – об'єктивно нове (*вперше*) у поєднанні із суб'єктивно новим (*подальшого розвитку набувають...*)

ПОЗИТИВИ В СОЦІАЛЬНОМУ І ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОМУ ОТОЧЕННІ СУБ'ЄКТІВ НДД УНІВЕРСИТЕТУ:

- *збільшилась участь викладачів і студентів* у загальноєвропейських програмах наукових досліджень, у виконанні спільних наукових проектів міжнародного рівня;
- внаслідок входження України в Європейський освітній простір *зросла самотійність* навчальної роботи студентів.
- *збільшилась частка викладачів*, котрі одержують гранти на наукові дослідження за кошти зарубіжних фондів й установ та залучають до досліджень студентів;
- *зросло оприлюднення результатів досліджень* викладачів і студентів у міжнародних рецензованих наукових виданнях;
- *активізувався процес відкриття* аспірантури та докторантури у ВНЗ, особливо педагогічних, і суттєво зросла кількість спеціалізованих учених рад в університетах
- *підвищилась мобільність українських студентів* особливо на магістерському рівні вищої освіти

НЕГАТИВИ В СОЦІАЛЬНОМУ І ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОМУ ОТОЧЕННІ СТУДЕНТІВ

- *падає престижність науки у студентському середовищі;*
- *малий відсоток випускників пов'язують своє майбутнє з науковою діяльністю;*
- *зменшилось державне фінансування науки в університетах;*
- *повільно відбувається поновлення матеріально-технічного забезпечення наукової роботи в університетах;*
- *спостерігається повільний перебіг інтеграційних процесів між вищою освітою і наукою*

Заходи щодо поліпшення освітнього середовища НДД суб'єктів освітнього процесу університету

- Активізація участі студентів у наукових шкіл університетів
- Урізноманітнення форм і способів організації науково-дослідницької діяльності студентів (наприклад, міжуніверситетська науково-дослідна проектна діяльність, наукові пікніки, естафети, коворкінги тощо)
- Розробка і поширення в освітнє середовище університетів банку дослідницьких методик
- Сприяння участі вчених науково-дослідних установ в освітньому процесі університету
- Оприлюднення тематики, методик і результатів дослідницької діяльності студентів у різних інформаційних джерелах (створення сайтів, видання Українського студентського наукового журналу та ін.)

(продовження- наступний слайд)

Продовження попереднього слайду

- Розширення переліку дисциплін за вибором студентів за рахунок таких, що сприяють формуванню науково-дослідницьких компетенцій майбутніх фахівців
- Навчальні дисципліни, що стосуються основ наукових досліджень, слід вивчати на перших курсах як нормативні
- Налагодження рівноправних, партнерських стосунків між викладачем і студентами у процесі НДД
- Посилення дослідницької спрямованості змісту навчальних дисциплін та виробничих практик студентів
- Створення системи стимулювання науково-дослідницької діяльності студентів, а також діяльності викладачів з її організації

Висновки

1. Науково-дослідницька діяльність

- робить вагомий внесок у формування професійної компетентності студентів
- доводить студентам соціальну, суспільну, особистісну значущість наукових досліджень
- допомагає виявляти і готувати майбутню наукову еліту держави

2. Здійснення її студентами не менш важливе за одержуваний результат

3. Науково-дослідницьку діяльність студентів може організувати й успішно керувати нею лише **викладач**, котрий сам умотивований на дослідження і служить взірцем для студента в наукових пошуках.

Дякую за увагу!

- Ярошенко О.Г., завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки

E-mail : yaroshenko_o@ukr.net